ROZHODNUTÍ

PROVÁDĚCÍ ROZHODNUTÍ KOMISE (EU) 2020/1047

ze dne 15. července 2020,

kterým se Portugalsku v zájmu ochrany kulturního dědictví umožňuje povolit biocidní přípravky sestávající z dusíku připravovaného na místě

(Pouze portugalské znění je závazné)

EVROPSKÁ KOMISE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 ze dne 22. května 2012 o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání ([1]), a zejména na čl. 55 odst. 3 uvedeného nařízení,

po konzultaci Stálého výboru pro biocidní přípravky,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Příloha I nařízení (EU) č. 528/2012 obsahuje účinné látky, které mají příznivější profil z hlediska životního prostředí nebo lidského zdraví či zdraví zvířat. Přípravky obsahující tyto účinné látky mohou být proto povoleny zjednodušeným postupem. Dusík je zařazen do přílohy I nařízení (EU) č. 528/2012 s omezením, že se musí používat v omezeném množství v nádobách uzpůsobených k okamžitému použití.

(2) Podle článku 86 nařízení (EU) č. 528/2012 je dusík schválen jako účinná látka pro použití v biocidních přípravcích typu 18, insekticidy ([2]). Biocidní přípravky sestávající z dusíku jsou povoleny v několika členských státech včetně Portugalska a jsou dodávány v plynových lahvích ([3]).

(3) Dusík může být rovněž připravován na místě z okolního vzduchu. Dusík připravovaný na místě není v Unii v současné době schválen k použití a není uveden ani na seznamu v příloze I nařízení (EU) č. 528/2012, ani na seznamu účinných látek zařazených do programu přezkumu stávajících účinných látek v biocidních přípravcích v příloze II nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1062/2014 ([4]).

(4) V souladu s čl. 55 odst. 3 nařízení (EU) č. 528/2012 předložilo Portugalsko dne 11. února 2020 Komisi žádost o odchylku od čl. 19 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení, aby mu v zájmu ochrany kulturního dědictví umožnila povolit biocidní přípravky sestávající z dusíku připravovaného na místě z okolního vzduchu (dále jen „žádost“).

(5) Kulturní dědictví mohou poškozovat mnohé škodlivé organismy, od hmyzu až po mikroorganismy. Přítomnost uvedených organismů může nejen vést ke ztrátě samotného kulturního statku, ale představuje rovněž riziko, že se tyto škodlivé organismy rozšíří do jiných předmětů v blízkosti. Bez vhodného ošetření by tyto předměty mohly být nenapravitelně poškozeny, a tím by mohlo být kulturní dědictví vážně ohroženo.

(6) Dusík připravovaný na místě se používá k vytvoření řízené atmosféry s velmi nízkou koncentrací kyslíku (tzv. anoxie) v trvale nebo dočasně uzavřených ošetřovacích stanech nebo komorách pro regulaci škodlivých organismů v předmětech kulturního dědictví. Dusík je separován z okolního vzduchu a je načerpán do ošetřovacího stanu nebo ošetřovací komory, kde se obsah dusíku v atmosféře zvýší přibližně na 99 %, a tím se téměř úplně odčerpá kyslík. Vlhkost dusíku načerpaného do ošetřovacích prostor se nastaví podle požadavků předmětu, který má být ošetřen. Škodlivé organismy nemohou za těchto podmínek vytvořených v ošetřovacím stanu nebo ošetřovací komoře přežít.

(7) Jak bylo uvedeno v žádosti, díky rozvoji techniky anoxie vytvářené pomocí dusíku pro ošetření předmětů kulturního dědictví, k němuž došlo v posledních desetiletích, mohly kulturní instituce (muzea, archivy, knihovny, konzervátorská a restaurátorská pracoviště atd.) upustit od používání vysoce toxických látek, jež se používaly dříve.

([1]) Úř. věst. L 167, 27.6.2012, s. 1.

([2]) Směrnice Komise 2009/89/ES ze dne 30. července 2009, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/8/ES za účelem zařazení účinné látky dusík do přílohy I uvedené směrnice (Úř. věst. L 199, 31.7.2009, s. 19).

([3]) Seznam povolených přípravků je k dispozici na adrese https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1062/2014 ze dne 4. srpna 2014 týkající se pracovního programu systematického přezkumu všech stávajících účinných látek obsažených v biocidních přípravcích, které jsou uvedeny v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 (Úř. věst. L 294, 10.10.2014, s. 1).

(8) Podle informací, které Portugalsko předložilo, se používání dusíku připravovaného na místě jeví jako jediná účinná technika pro regulaci škodlivých organismů, kterou lze použít pro všechny druhy materiálů a kombinace materiálů přítomných v kulturních institucích, aniž by došlo ke změně makroskopických a molekulárních vlastností předmětů. Tuto techniku lze použít k ošetření zvláště citlivých materiálů, jako jsou etnografické dědictví, mumie, současné umění, za účelem jejich ochrany.

(9) Metoda anoxie nebo modifikované či řízené atmosféry je uvedena v normě EN 16790:2016 „Ochrana kulturního dědictví – Komplexní ochrana před škůdci“ a v této normě je dusík popsán jako „nejvíce používaný“ pro vytvoření anoxie.

(10) K dispozici jsou i další techniky regulace škodlivých organismů, jako je záření gama, techniky tepelného šoku (vysoká nebo nízká teplota), mikrovlny. Kromě toho lze pro daný účel použít i jiné účinné látky. Podle Portugalska má však každá z těchto technik omezení, pokud jde o materiály, na které se může použít.

(11) Jak je uvedeno v žádosti, jiné účinné látky se v kulturních institucích kvůli svému profilu nebezpečnosti již téměř vůbec nepoužívají. Po ošetření těmito látkami se mohou rezidua z ošetřených předmětů postupně uvolňovat do životního prostředí, což představuje riziko pro lidské zdraví. Týká se to zejména kulturních institucí, které jsou přístupné veřejnosti.

(12) Podle informací, které Portugalsko předložilo, mají procesy tepelného šoku (ošetření zmrazením nebo zahřátím) u řady materiálů nežádoucí účinky. Zvýšení nebo snížení teploty může způsobit trvalé poškození předmětů kulturního dědictví, zejména pokud jde o organické složky. Tepelné procesy nejsou obecně vhodné pro ošetření maleb, předmětů s polychromovanou vrstvou vázanou na vosk, olej nebo bílkoviny, neboť na teplotě závislé vlastnosti materiálů se při ošetřování mohou změnit a způsobit trvalé poškození předmětů. Vlivem vysokých teplot může navíc dojít ke změkčení lepidla v lepených předmětech a ke srážení materiálů, jako je useň nebo pergamen.

(13) Podle informací uvedených v žádosti nepředstavuje použití dusíku v lahvích vhodnou alternativu pro kulturní instituce, jelikož obnáší praktické nevýhody. Omezená množství v lahvích vyžadují častou přepravu a samostatný sklad. Navíc může být v důsledku hmotnosti požadovaného počtu lahví překročena nosnost podlah v některých historických budovách muzeí. Ošetření dusíkem v lahvích by nadto pro kulturní instituce představovalo vysoké náklady.

(14) Jak je uvedeno v žádosti, mnoho kulturních institucí v posledních desetiletích investovalo prostředky do vybudování ošetřovacích komor a nákupu generátorů dusíku. Vzhledem ke své všestrannosti a vhodnosti pro ošetření všech materiálů je anoxie vytvářená pomocí dusíku připravovaného na místě při ochraně kulturního dědictví hojně využívána.

(15) Požadavek, aby kulturní instituce používaly pro regulaci škodlivých organismů různé techniky podle jejich vhodnosti pro konkrétní materiály a předměty namísto použití jedné techniky, která se již používá a je vhodná pro všechny materiály, by obnášel dodatečné náklady pro kulturní instituce a zkomplikoval by jim dosažení cíle, kterým je odklon od používání nebezpečnějších účinných látek při ochraně proti škůdcům.

(16) Jednání týkající se možné odchylky podle čl. 55 odst. 3 nařízení (EU) č. 528/2012 pro dusík připravovaný na místě proběhla na několika zasedáních ([5]) skupiny odborníků Komise složené ze zástupců příslušných orgánů pro biocidní přípravky v roce 2019.

(17) Kromě toho Evropská agentura pro chemické látky na žádost Komise, v návaznosti na první, podobnou žádost o odchylku pro výrobky sestávající z dusíku připravovaného na místě, kterou předložilo Rakousko, uspořádala o této žádosti veřejnou konzultaci, a umožnila tak všem zúčastněným stranám, aby vyjádřily svá stanoviska. Převážná většina z 1 487 obdržených připomínek se vyslovila ve prospěch této odchylky. Mnoho přispěvatelů upozornilo na nevýhody dostupných alternativních technik: tepelné ošetření může určité materiály poškodit, používání jiných účinných látek zanechává na artefaktech toxická rezidua, která se postupně uvolňují do životního prostředí, používání dusíku v lahvích neumožňuje v ošetřovacích prostorách regulaci relativní vlhkosti, která je zapotřebí pro ošetření některých materiálů.

([5]) 83., 84., 85. a 86. zasedání skupiny odborníků Komise složené ze zástupců orgánů členských států příslušných pro provádění nařízení (EU) č. 528/2012, jež se konala v květnu 2019, červenci 2019, září 2019 a listopadu 2019. Zápisy ze zasedání jsou k dispozici na adrese https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0

(18) Dvě mezinárodní organizace zastupující muzea a lokality kulturního dědictví – Mezinárodní rada muzeí a Mezinárodní rada pro památky a památná místa – vyjádřily svůj záměr podat žádost o zařazení dusíku vyráběného na místě do přílohy I nařízení (EU) č. 528/2012, což by členským státům umožnilo povolit přípravky sestávající z dusíku připravovaného na místě bez nutnosti odchylky v souladu s čl. 55 odst. 3 uvedeného nařízení. Hodnocení takové žádosti, včetně zařazení této látky do přílohy I nařízení (EU) č. 528/2012 a získání povolení pro přípravky, však vyžaduje čas.

(19) Žádost ukazuje, že v Portugalsku nejsou k dispozici žádné vhodné alternativy, neboť všechny alternativní techniky, které jsou v současné době k dispozici, představují nevýhody, buď z důvodu jejich nevhodnosti pro ošetření všech materiálů, nebo praktické nevýhody.

(20) Na základě všech uvedených argumentů je vhodné vyvodit závěr, že dusík připravovaný na místě má zásadní význam pro ochranu kulturního dědictví v Portugalsku a že nejsou k dispozici žádné vhodné alternativy. Portugalsku by proto mělo být v zájmu ochrany kulturního dědictví umožněno povolit dodávání na trh a používání biocidních přípravků sestávajících z dusíku připravovaného na místě.

(21) Možné zařazení dusíku připravovaného na místě do přílohy I nařízení (EU) č. 528/2012 a následné povolení přípravků sestávajících z dusíku připravovaného na místě členskými státy vyžaduje čas. Je proto vhodné povolit odchylku na dobu, která by umožnila dokončení příslušných postupů,

PŘIJALA TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 1

Portugalsko smí v zájmu ochrany kulturního dědictví povolovat do 31. prosince 2024 dodávání na trh a používání biocidních přípravků sestávajících z dusíku připravovaného na místě.

Článek 2

Toto rozhodnutí je určeno Portugalské republice.

V Bruselu dne 15. července 2020.

Za Komisi
Stella KYRIAKIDES
členka Komise